

Posztmodern megoldás a státustörvény (Magyar Nemzet, 2001. július 20.)

Brigid Fowler birminghami kutató szerint Londonban megértik, hogy egy országnak lehetnek az unió kívüli érdekei is

Gui Angéla

A státustörvény azt üzenheti a határon túli magyarok számára, hogy Budapest az uniós csatlakozását követően sem fogja őket "elhagyni" - nyilatkozta a Magyar Nemzetnek Brigid Fowler, a birminghami egyetem Orosz és Kelet-európai Tanulmányok Központjának munkatársa. A neves kutató - aki egyébként kitűnően beszél magyarul - behatóan tanulmányozta a magyar státustörvényt, és a jogszabályról nemrég előadást is tartott Londonban. A státustörvény fontos jelzés lehet az Európai Unióhoz később integrálódó országokban élő, határon túli magyarok számára, hogy Budapest az uniós csatlakozást követően sem fogja "elhagyni" őket - hangsúlyozta Brigid Fowler. Annak, hogy Magyarország feltehetően korábban lesz EU-tag, mint egyes térségbeli államok, egyszerre oka és következménye az a gazdasági különbség, amely egyértelműen fennáll közöttük. Számos szempontból azonban gondot jelenthet az első körös csatlakozás, s a problémák között talán nem mellékes a határon túli magyarokkal való kapcsolattartás sem. A kutató úgy véli, hogy a státustörvény feltehetően azért is született éppen most, mert a határon túli magyarok kérték erre a magyar kormányt. Lapunknak arra a kérdésére, miszerint időszerű volt-e a státustörvény elfogadása, Fowler leszögezte, az biztos, hogy Magyarország az utóbbi időben külpolitikai sikereket könyvelhet el. A NATO tagjává vált, az uniós csatlakozás küszöbén áll, és Romániával és Szlovákiával is jobbak most a kapcsolatai, mint 1990 óta bármikor. A magyar kormány számára ez alapot adhatott arra, hogy határozottabban lépjen fél a határon túli magyarok ügyében - magyarázta a szakértő. Hozzátette, az Orbán-kormányt kritizálók ugyanezekkel az eredményekkel magyarázzák, hogy mégsem éppen most kellett volna a státustörvényt megszavazni. A kutató úgy véli, nem állja meg a helyét az a kritika, ami szerint a magyar kormány azért találta ki a státustörvényt, hogy ezzel szavazatokat szerezzen, és megnyerje a jövő évi választásokat. "Eredetileg a kormány nem is tudhatta, hogy majd a választásokhoz ilyen közel fogadják el ezt a jogszabályt" - hangsúlyozta Fowler. Szerinte a kormány is tisztában van azzal, hogy a határon túli magyarok ügye nem olyan fontos a magyarországi választópolgároknak. Ezzel választásokat nem lehet nyerni. A kormány inkább abban bízik, hogy a szociális és fiskális politikájával, az életszínvonal gyors és tapintható javulásával fog voksokat szerezni. A státustörvény koncepciójáról elmélkedve a kutató kifejtette, hogy számos történelmi esemény miatt létezik egyfajta magyar politikai gondolkodásmód, amely erősen megkülönbözteti a kulturális nemzetet a területi államtól. Így el tudja képzelni a nemzet vélt érdekeinek megvalósítását a szuverén, területi állam keretén kívül is, és képes kulturális alapon különbséget tenni egy állam polgárai között is. Ez a gondolkodásmód szerinte eléggé szokatlan a mai Kelet-Közép-Európában, ahol tudjuk, milyen eredményei lehetnek az "állam egyenlő nemzettel" fajta gondolkodásnak. És ez jellemzi a státustörvényről szóló magyar hivatalos megnyilatkozások nyelvezetének egy részét is. A román fél inkább azokat a "hagyományos" érveket hangsúlyozza, mint a területi szuverenitás és egy állam polgárainak az egyenlő kezelése. De persze az egész vita részben a nemzetközi közvélemény szimpátiájáért folyó propagandaháború. E szócsatában egyetértés van Budapest és Bukarest között abban, hogy a nemzetközi megítélés rosszul fogadna egy új "XIX. századi etnikai konstrukció"-t Kelet-Közép-Európában. Ezért a magyar kormánynak az az érdeke, hogy úgy mutassa fel a törvényt, mint valami posztmodern megoldást. A jelenlegi folyamatok ugyanis az EU-ban bizonyos értelemben túlhaladták már a hagyományos nemzetállam kategóriáját, és a posztmodern nyelvezet nagyon is divatba jött. A magyar kormány számára sajnos probléma lehet, hogy a nemzetközi politikai rendszer még az Európai Unióban is alapvetően a területi államokon nyugszik, és jogi értelemben az emberek az egyes államok polgáraitként oszthatók külön csoportokba. A Magyar Nemzetnek arra a kérdésére, hogy a státustörvény miatt kitolódhat-e hazánk EU-s csatlakozása, Fowler kijelentette, Magyarország integrációját kevés dologgal tudná ez a kormány lelassítani. A

birminghami egyetem kutatója hangsúlyozta, hogy az unió jogrendszerében elfogadottnak tűnik a státustörvény. Azzal a lépéssel, hogy Budapest kivette Ausztriát a törvény hatálya alól, a magyar kormány kimutatta, hogy nem akart konfliktusba keveredni az EU-val kapcsolatos jogi kötelességeivel. "Budapesten tudják, hogy amikor Magyarország az EU tagja lesz, módosítani kell a törvényt, talán nem csak azzal, hogy Szlovéniát és esetleg Szlovákiát is kiveszik a hatálya alól. Az a határozott benyomásom, hogy az EU nem az esetleges jogi problémák miatt aggódott elsősorban, hanem inkább Magyarország és a szomszédai közötti viszony megromlásának következményeitől tart" - vélekedett a kutató. Hozzáfűzte, az Európai Unióban nem akarják azt, hogy Kelet-Közép-Európában újabb konfliktus alakuljon ki. A szakértő úgy fogalmazott, hogy egyik fél sem, de különösen Románia nem érdekelt a nyugati integrációt veszélyeztető konfliktusba keveredni. Rámutatott, hogy gyenge politikai pozícióban van mind a román, mind a szlovák kormány, Bukarestben és Pozsonyban is erős a nyomás a radikális nacionalisták részéről. Lapunknak arra a felvetésére, hogy Londonban miként fogadták a státustörvényt, Fowler aláhúzta, talán azok, akik az Egyesült Királyságban élnek, jobban értik, hogy egy EU-s államnak lehetnek az unión kívüli érdekei is.